

Per Øverland: Historieglimt 217

-

Striden om Lademoen beiteland

Bortsett fra selve rekken av rettssaker har striden om Lademoen beiteland interesse på to måter. For det første lærer vi mye om utviklingen av området fra rent beiteland til opparbeiding og utbygging av området. For det annet ser vi hvor vanskelig det var for husmennene som ryddet sine plasser, å få respektert sin rett til en rimelig behandling i rettssystemet. Vi ser hva slags rettsfunn Norge var den gangen. Gjennom hele middelalderen hadde Lademoen ligget som felles beitemark for det tre store og velkjente gårdene rundt området. Det var Bakke, Lade og Rønningen. Etter hvert som tiden gikk, lot alle de tre gårdene folk rydde husmannsplasser på Lademoen. Noen av

Gardemoens grunn, 1959. Eier: Byarkivet.

plassene brukte navnet Lademoen. Ryddingen av nybrott rundt plassene innskrenket beitene. Dessuten økte verdien av området ved at grunnen ble mer etterspurt.

Det vokste frem et ønske om å sette opp grenser

mellom de gamle gårdene og deres rettigheter på Lademoen. Et kompliserende forhold var at eierne av de gamle gårdene ikke var vanlig bønder, men velstående kjøpmenn eller embetsmenn som hadde gode forbindelser med ulike myndigheter.

Eierne var følgende: På Bakke satt president i Trondhjem, Andreas Christophersen Tønder. På Rønningen residerte lagmann Petter Drejer. På Lade gård satt Hilleborg Hjort og senere general Johan Vibe. I tillegg ble de andre

gårdene på Lade trukket inn i striden, Ringve, Devle og Leangen. På Ringve var eierne Peder Hjort, Vincenz Friis og barna til Christoffer Schøller. Eiler og Christoffer Schøller eiede halve Devle hver. Fra 1683 var Peder Larsen Schive oppført som eier av Leangen. Både rikdom og innflytelse hos eierne kompliserte saken. Det var eierne av Lade som tok initiativet til å trekke grenser på Lademoen. Hovedtanken var at området skulle deles i tre mellom de tre gamle gårdene. Bakke skulle naturlig nok få den vestlige delen, mens grensen mellom Lade og Rønningen skulle gi Rønningen slettelandet under åsryggen og Lade den delen av Lademoen som lå nærmere Ladebekken. Striden kom til å stå særlig om slettelandet fra den gamle landeveien, som i hovedsak fulgte den nåværende Innherredsveien, og ned til Ladebekken.

Serien av rettssaker startet i 1699. Den 1. mai ble retten satt på Nedredalsplassene under Rønningen; der Dalen gård senere kom. Der tørnet generalen på Lade og lagmann Petter Drejer på Rønningen sammen. De var begge mektige og stridbare menn som hadde råd til å føre en kostbar rettssak. For lagmannen møtte nevøen Henrik Drejer og sønnen Abraham Drejer. De var begge jurister. Den første ble senere sorenskriver i Stjørdal og Verdal, mens den andre i sin tid etterfulgte faren som lagmann. Sakfører for generalen var Petter Jouch som litt senere ble sorenskriver i Strinda. Vi kan naturlig nok ikke i detalj følge rettssaken, men skal nevne noen typiske vitnesbyrd. Tidligere statsarkivar Anders Todal har mer om saka i sin bok *Soga um Lade*, 1935, side 77-97. Husmann på en av Nedredalsplassene, Paul Dalen, fortalte at da han for 28 år siden ryddet seg land der, ikke hadde hørt noen innsigelse fra Hilleborg, salig Peder Madsen på Lade. Peder Stokkdal sa det samme om da han hadde fått Rønningensmannens tillatelse å nedsette seg som plassmann. Neste vitne, Synnøve Rasmusdatter, hadde bodd 27 år på en plass syd for Ladebekken. Hennes mann hadde en gang sagt at Lars Stabel på Rønningen hadde sagt til ham at han var misfornøyd med at eieren på Lade hadde tatt seg til rette og satt en av sine folk på denne plassen. Et annet vitne fortalte at Rønningen melket sine kyr ved middagstid ved Ladebekken der de altså beitet. Dommeren, Willum Henriksen Alsing, fant at Ladebekken ikke kunne ansees som grenselinje mellom de to gårdene. Dommen ble at det omstridte området fortsatt var felles beitemark. Johan Vibe på Lade var selvsagt ikke tilfreds og anket til lagmannsretten. Der var lagmann Petter Drejer inhabil og Søren Bygbal ble settedommer. Hans dom av 27. oktober 1699 gav Lade større rett på sydsiden

og tilkjente Lade eierretten til de fire plassene der. På nyåret fikk Vibe sorenskriveren til å måle området og gikk videre til overhoffretten i Christiania der han fikk medhold 5. februar 1700. Petter Drejer døde i 1703 og Johan Vibe solgte Lade i 1709.

Vi skal ikke utdype de neste aktene i rettssakene fra 1713 til 1722 der også Ringve og Devle ble trukket inn. De handlet mye om nekting av bruk av veier og om inngjerding av omstridte områder. Dessuten var det en rekke skriftende aktører. Særlig skapte det problemer at Treschow på Lade gjerdet inn det han oppfattet som Lades eiendom syd for Ladebekken fra sjøen til Dalen. Flere av sakene gikk opp til høyesterett i København. Blant annet førte Maren Wessel på Ringve og Jonas Angell på Ringve sak for å få omstøtt dommen fra overhoffretten av 5. februar 1700. De vant frem med dette til dommen av 17. april 1722 der det heter i teksten: «*Lade Gaards Eiere bør ingen Del have i Lademoen syden for Luusebekken.*» Nå skulle en tro at saka var avgjort, men nei! De stridbare eierne fortsatte. Noen av dem var nye i forhold til dem vi har omtalt overfor. Petter Thams hadde prosedert flere saker for Treschow på Lade fra 1713, men i 1727 ble han eier av Rønningen! Han kjente jo problemene fra innsiden og begynte å kolonisere Lademoen med nye plasser. Han reiste sak mot Rasmus Graae, den nye eieren av Lade, for å ha åpnet en ny plass syd for Ladebekken. Etter en dom i 1732 var forholdene på Lademoen like uklare som tidligere tross dommen av 1722.

I 1738 fant underretten ut at det skulle trekkes endelige grenser på Lademoen. Sorenskriveren og lagretten drev i 7-8 dager med oppmåling på Lademoen. Dommen falt 10. juni 1741. Ladebekken ble grensen slik dommen av 1722 hadde fastsatt. To år senere krevde Karen Brun på Ringve at et av punktene i dommen skulle settes ut i livet, noe som altså ikke hadde skjedd. En ekstrarett på Ringve 25. juni 1744 satte det endelige punktum for denne 45 år lange striden.